

Värna demokratin mot våldsbejakande extremism - Nationell samordning och kommunernas ansvar (SOU 2016:92)

(Dnr Ku2017/00232/D)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig delvis positiv till betänkandets förslag.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor instämmer i slutsatsen att stötta kommunernas arbete med vägledning, kunskap och stöd är en bättre väg att gå än att överväga lagstiftning eller sanktioner. Vidare delar myndigheten helt bedömningen att MUCF inte är bäst lämpad att ta över det nationella samordningsansvaret då det kräver helt andra kunskaper än myndigheten besitter och skulle vara en udda uppgift i relation till den verksamhet som myndigheten i övrigt bedriver. Att förebygga våldsbejakande extremism är ett mångfacetterat arbete och det är viktigt att det varken får slagsida åt att förhindra/försvåra eller enbart åt att främja demokratin, utan att arbetet innefattar samtliga delar av preventionspyramiden. Myndigheten ser dock stora vinster i att inte lägga hela ansvaret på en myndighet utan dela upp ansvaret för kunskapsutveckling och stöd. MUCF har kompetens att fortsätta arbeta med att utveckla kunskap om våldsbejakande extremism med särskilt fokus på unga och civilsamhället, stödja civilsamhällets arbete och utforma råd och stöd till aktörer på lokal nivå. Förutsättningar för detta måste dock ges inom ramen för myndighetens instruktion eller regleringsbrev. Som nämnts i tidigare inspel till Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism skulle MUCF kunna ha en roll inom ramen för det demokratiframjande och förebyggande arbetet genom att driva och följa kunskapsutvecklingen inom området och genom att analysera och utvärdera förebyggande insatser. Den kompetens som myndigheten besitter avseende såväl

ungdomsperspektivet som kunskap om det civila samhällets roll och förutsättningar skulle här komma väl till pass.

Remissinstanserna ombads att ytterligare belysa frågan om lämplig myndighet utifrån två frågeställningar. Dessa besvaras nedan.

Vilket behov har MUCF utifrån vår verksamhet av nationell samordning av arbetet med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism?

Myndigheten har valt att besvara denna fråga dels utifrån vilka behov som vi som myndighet har, dels belysa vad vi ser som viktiga funktioner i en ny samordningsstruktur.

MUCFs behov av samordning

MUCF ser ett behov av en samordnande myndighet som kan sammanställa den kunskap och det stöd som myndigheterna tillsammans erbjuder och presentera den utifrån ett kommun- och civilsamhällesperspektiv. En viktig del i ett sådant arbete är samordningen av myndigheters regeringsuppdrag för att möta det behov som finns i kommunerna av en samlad bild av den kunskap och det stöd som finns på nationell nivå. Genom ett sådant samordnande arbete synliggörs vilket vidare kunskapsbehov eller behov av insatser som finns. Den samordnande myndigheten bör få i uppgift att lyfta identifierade behov till regeringen och lämna förslag på möjlig myndighet för att lösa uppgiften. Uppdrag måste dock ges av regeringen till den aktuella myndigheten med återrapporteringskyldighet till den samordnande myndigheten så väl som till aktuellt departement.

Viktiga funktioner i den nya samordningsstrukturen

Såväl expertnätverk av forskare som praktikernätverk med både kommuner och ideella aktörer ser MUCF som en viktig resurs för även den nya samordnande myndigheten. MUCF anser dock att den samordnande myndighetens nätverk med och relation till det civila samhället behöver stärkas och vidgas för att i framtiden inkludera organisationer inom det sociala området som verkar på tidigare förebyggande nivåer (selektiva och universella) än som det ser ut idag.

MUCF instämmer i delbetänkandets analys att en regional struktur är nödvändig för att få ett långsiktigt, hållbart och kunskapsbaserat arbete på lokal, regional och nationell nivå. Dessutom är många kommuner för små för att agera ensamma i detta utvecklingsarbete vilket redan befintliga regionala samarbeten som det i Värmland och Skaraborg är en bekräftelse på. Myndigheten delar uppfattningen att Länsstyrelserna är nyckelaktörer, bland annat eftersom de ska arbeta i enlighet

med målsättningarna i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor¹ där ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld skrivs fram som en av fyra politiska målsättningar². Vi instämmer därför i att det är rimligt att ge Länsstyrelserna ett regionalt stödjande uppdrag även i frågan att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Vidare anser myndigheten att det är viktigt att arbetet på regional nivå mer samverkar med det våldsförebyggande arbetet än med krisberedskapsarbetet då ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism i många fall kan dra nytta av det våldsförebyggande arbetet på lokal och regional nivå.

MUCF ställer sig tveksam till förslaget att Länsstyrelserna ska ha en rådgivande roll i faktiska ärenden. Att kunna ge konkreta råd i skarpa situationer till olika professioner som styrs av olika lagar är en svår roll som kräver både erfarenhet av det praktiska arbetet och djup kunskap i frågan. Att landets samtliga Länsstyrelser ska kunna stötta kommunerna med detta utöver att stötta kommunerna i arbetet med lokala lägesbeskrivningar och handlingsplaner samt med kunskapsspridning utifrån övriga myndigheters uppdrag ser vi som orimligt. MUCFs uppfattning är även att den kunskap som efterfrågas i rådgivning i faktiska ärenden är en kunskap som kommer ur det praktiska arbetet och är inte kunskap som finns på Länsstyrelserna. Att samtliga kommuner ska ha ett likvärdigt stöd ser vi dock som väldigt viktigt. Stödtelefonen/orostelefonen ter sig därför som en mer rimlig resurs även för kommuner att söka stöd från i faktiska ärenden. MUCF föreslår därför att förslaget om rådgivande funktion ses över igen och att inspiration hämtas från Länsstyrelsen Östergötlands arbete med det nationella kompetensteamet för hedersrelaterat våld och förtryck. Till kompetensteamet har Länsstyrelsen Östergötland knutit olika kompetenser som både har praktisk erfarenhet inom sitt fält och spjutspetskompetens i frågan om hedersrelaterat våld och förtryck. Ett förslag är att den nödvändiga kompetens som behövs för att stötta kommunernas arbete såväl som anhöriga borde kunna utvecklas ur de fyra Kunskapshusens och praktikernätverkets arbete. Ur dessa skulle ett kompetensteam kunna formars som arbetar på uppdrag av en myndighet. Stödtelefonen/orostelefonen skulle kunna knytas till detta kompetensteam, i stället för en ideell organisation som fallet är idag, och detta kompetensteam skulle få ett nationellt uppdrag att stötta såväl landets professionella som oroliga närstående.

Löpande nationella lägesbeskrivningar som kan kompletteras av Säkerhetspolisens bedömningar och en sammanställning av de lokala lägesbeskrivningarna anser MUCF är en viktig uppgift för den samordnande

---

¹ Regeringsbeslut (2016). *Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende Länsstyrelserna*. 2016-12-22, Fi2016/04376/SFÖ m.fl.

² Regeringens skrivelse 2016/17:10 *Makt, mål och myndighet –feministisk politik för en jämställd framtid*.

myndigheten. MUCF ser också ett behov av att den samordnande myndigheten återkommande sammanställer en lägesbeskrivning av våldsbejakande extremism på internet. Detta bör göras på nationell nivå med internationella perspektiv, eftersom våldsbejakande extremism på internet inte enbart är lokalt förankrat. Däremot behöver regionala och lokala aktörer på internet synliggöras där sådana finns. Detta arbete bör ske i samverkan med Säkerhetspolisen, Försvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Statens medieråd och andra relevanta myndigheter och aktörer. Målet bör vara att den samordnande myndigheten får en så fullständig bild som möjligt för att på bästa sätt kunna stötta den regionala och lokala nivån med kunskap om våldsbejakande extremism på internet.

Vidare menar MUCF att det är en god idé att den samordnande myndigheten kan initiera egna undersökningar, men MUCF anser att det är klokt att i samråd med referensgruppen av myndigheter undersöka möjligheten att identifiera indikatorer som är relevanta att följa inom ramen för myndigheternas redan existerande och återkommande undersökningar. MUCFs attityd- och värderingsstudie liksom myndighetens återkommande ungdomsenkät skulle kunna utgöra ett viktigt bidrag. Myndighetens databas Ungidag.se skulle kunna fungera som en modell att utgå ifrån för att synliggöra en samlad bild. Syftet med datainsamlingen ska redan från början vara att göra kunskapen lättillgänglig för kommunerna. För att ett sådant arbete ska vara möjligt krävs tydlig styrning i inrapporterande myndigheters regleringsbrev eller instruktion.

I betänkandet förekommer det löpande beskrivningar av unga män och unga kvinnor men MUCF saknar en analys av dessa beskrivningar. Vi menar att det är direkt nödvändigt att kommuner, regioner och myndigheter som arbetar förebyggande med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism har ett integrerat ungdomsperspektiv i sitt arbete och gör analyser utifrån det. Ungdomsperspektivet vilar på två ben, det första benet innebär att ta fram kunskap om unga och ungas levnadsvillkor och det andra benet handlar om att unga ska synliggöras och få komma till tals i frågor som rör deras liv. Vi vill särskilt lyfta vikten av att inkludera unga i arbetet med att ta fram lokala lägesbilder, utveckla metoder och ta fram arbetssätt. I detta arbete kan MUCF även fortsättningsvis utgöra ett stöd. Stöd för att integrera ett ungdomsperspektiv i verksamheten finns även i skriften *För och med unga*³.

MUCF ser behov av att det fortsatta arbetet för att värna demokratin har ett genomgående genusperspektiv. I arbetet ska förutsättningar, roller, push- och pullfaktorer, insatser och konsekvenser analyseras utifrån hur de påverkar män,

---

³ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017). *För och med unga. Handbok om att integrera ett ungdomsperspektiv i verksamheten*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

kvinnor och andra. Detta borde kunna få stöd av det pågående JiM-arbetet. Kvinnor och tjejs roller ska inte hanteras som ett särskilt perspektiv som kompletterar den övriga beskrivningen, utan genusperspektivet ska integreras i en beskrivning som belyser konsekvenserna för både män och kvinnor samt för de som varken definierar sig som män eller kvinnor. Först då kan vi få en fullständig bild och forma insatser som kan leda till en verklig förändring.

Avslutningsvis är det synnerligen viktigt för den samordnande myndighetens samordnande uppdrag att få ett tydligt mandat. För att detta ska vara möjligt måste samarbetande myndigheter få inskrivet i regleringsbrev eller instruktion att de ska samverka eller förse den samordnande myndigheten med specifik kunskap eller data.

Lämplig myndighet

När det gäller frågan om vilken myndighet som vi anser mest lämplig att tilldelas uppdraget avstår MUCF från att svara. Under förutsättning att det ges kompletterande uppdrag till andra myndigheter gällande kunskapsinhämtning och våldsförebyggande arbete ställer MUCF sig inte negativa till förslaget om MSB som samordnande myndighet.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Maria Billinger har varit föredragande. Avdelningschef Pontus Ekstedt har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Maria Billinger
handläggare